

ಕೊಯ್ಯ ಮತ್ತು ಇಳುವರಿ :

90 – 120 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಕೊಯ್ಯಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರ್ತಿ ಗಿಡವನ್ನು ಬೇರು ಸಹಿತ ಇಲ್ಲವೆ 10–15 ಸೆ.ಮೀ ಬಿಣ್ಣ ಕೊಯ್ಯು ಮಾಡಿ ಮನು: ಇಳುವರಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಪ್ರತಿ ಹಷ್ಟೇರಿಗೆ ಸರಾಸರಿ 2000–2500 ಕೆ.ಗ್ರಾಂ ಒಣಗಿದ ಎಲೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಖಚು ಮತ್ತು ಆದಾಯ(ಒಂದು ಹಷ್ಟೇರಿಗೆ)

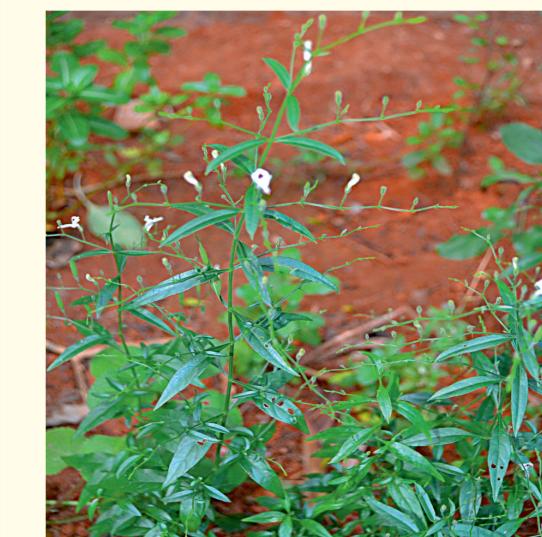
ಬೆಳೆ	ದರ (ಕೆ.ಜಿ.ಗೆ) (ರೂ.)	ಖಚು (ರೂ.)	ನಿಷ್ಪಾತ ಲಾಭ (ರೂ.)
ಕಾಲಮೇಘ	15–25	25,000	50,000 – 80,000

ಮಾರುಕಟ್ಟೆ :

1) ಆಯುರ್ವೋ ಔಷಧಿ ತಯಾರಕರು 2) ರಘುದಾರರು

ಜೈವಾರ್ಥಿಕ ಉಪಯೋಗಗಳು:

ಇದನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ವಯೋವೃದ್ಧರವರ್ಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ನಿವಾರಿಸುವ ಶಕ್ತಿವರ್ಧಕವಾಗಿ, ಜ್ಞಾರ ತಗ್ಗಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಎಲೆಗಳಿಂದ ತೆಗೆದ ರಸವನ್ನು ಏಲಕ್ಕೆ, ಬೆಳೆ ಮತ್ತು ಲವಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಸಿ ಗುಳಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೋಟ್‌ನೋವು, ಮಲಬಢತೆ ಮತ್ತು ವಸಿವಿಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಶಿಥಾರಸ್ವ ವಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮಲೇರಿಯಾವನ್ನು ತಡೆಗೆಟ್ಟಲು ಈ ಗಿಡವು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಹಾವು ಕಡಿತದಲ್ಲಿಯಾ ಸಹ ಉಪಯುಕ್ತ. ಮಾಣಿಕ್ಯ ಗಿಡದ ಬಿಸಿ ನೀರಿನ ಕಷಾಯವು ಕಾಮಾಲೆ ರೋಗಕ್ಕೆ ಗುಣಕಾರಿ. ಇದರ ಪುಡಿಯನ್ನು ಬೆಳ್ಳಳಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಸಿ 3 ಗ್ರಾಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಜ್ಜಗೆಯ ಜೊತೆ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಸೇವನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಇದು ಬೆಧಿಯನ್ನು ತಡೆಗೆಟ್ಟುತ್ತದೆ. ನೆಲಬೇವು ಮತ್ತು ಅಮೃತ ಬಳಿಯನ್ನು ಸಮಶೂಲಕದಪ್ಪು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅರೆದು ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಪುಟಪಿಟ್ಟು ನಂತರ ದಿವಸಕ್ಕೆ 1 ಜೀನ್ಸ್ (30 ಮಿ. ಲಿ.೧೯) ನಂತೆ ಎರಡು ವೇಳೆ ಕುಡಿಯುವುದರಿಂದ ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆ ಬರುವುದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ವಿಶೇಷ ಸೂಚನೆ :

ಈ ಕರಪತ್ರದಲ್ಲಿನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಕ್ಷೋಡಿಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ವೆಚ್ಚನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ರೈತರು ತಜ್ಞರ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಕೊರಲಾಗಿದೆ. ಈ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಮುತ್ತ / ಅಂತರ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಶಿಥಾರಸ್ವ ವಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಔಷಧಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಜ್ಞಾನಿಕಾರ

ಕಾಲಮೇಘ (ನೆಲಬೇವು)

ಫೆಬ್ರವರಿ 2018

ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಕ ಅಧಿಕಾರಿಯವರ ಕಣೆರಿ

4ನೇ ಮಹಡಿ, ವಸವಿಕಾಸ, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ,

18ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೇ, ಬೆಂಗಳೂರು – 560003.

ದೂರವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ : 080–23464089/23466431

ಇ-ಮೇಲ್ : ceokampa@gmail.com

ಕಾಲಮೇಘ

ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರು	: ಅಂಡ್ರೋಗ್ರಾಫಿಸ್ ಪಾನಿಕ್ಯೂಲೀಟ್ (Andrographis paniculata)
ಕುಟುಂಬ	: ಅಕ್ಷ್ಯಂತೇಸಿಯೆ (Acanthaceae)
ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಭಾಗ :	ಎಲೆಗಳು (Leaves), ಸಂಮಾಣ ಗಡ.
ವಾರ್ಷಿಕ ಹೆಸರು	: ಕಾಲಮೇಘ (Kalmegha)

ಪರಿಚಯ:

ಈ ಮೂಲಿಕೆಯು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನುರುಜಗಲ್ಲು ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಸಣ್ಣ ಮೂಲಿಕೆಯಂತೆ ಬೆಳೆದರೆ ಫಲವತ್ತಾದ ಮಣಿಷ್ಯರುವ ಕಡೆ ಸಣ್ಣ ಮೊದಲೆಯಂತೆ ಬೆಳೆಯತ್ತದೆ. ಗಿಡದ ಕಾಂಡವೂ ಬಹುವಾಗಿ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಜೋಡಣೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎಲೆಯು ಮುಶ್ರಿತ ನೇರಳೆ ಬಣಿದ ಮಾಗಳು ಕವಲೋಡೆಯದ ಅಂತಾರಂಭಿ ಪುಷ್ಟವಂಜರಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಮಾಗಳು ವರದು ತುಟ್ಟಳೋಪಾದಿಯಾಗಿ ಸೀಳಿರುತ್ತವೆ. ಕೆಳತುಟಿ ದಳದ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿ ಅಥವಾ ಗುಲಾಬಿ ಬಣಿದ ಜುಕ್ಕೆಗಳಿರುತ್ತದೆ. ಗಿಡದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳ ರುಚಿ ಕಹಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನೆಲಬೇವನ್ನು ಕಿರಾತ, ಚಿರಾಯಿತ, ಚಿರಾತ ಅಥವಾ ಕಾಲಮೇಘ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ನೆಲಬೇವು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಕಡಿ ಅಂಶದಿಂದ ಆಯುರ್ವೇದ ಹಾಗೂ ಜನಪದ ವೈದ್ಯರ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿನಿರುವ ಜೈವಧೀಯ ಸಸ್ಯ. ನೆಲಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಈ ಸಣ್ಣ ಸಸ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇವಿನಂತೆ ಕಡಿ ರುಚಿ ಇರುವುದರಿಂದ ನೆಲಬೇವು ಎನ್ನುವ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆಯಲ್ಲದ ಇದನ್ನು 'ಕಹಿ ದ್ರವ್ಯಗಳ ರಾಜ' ಎಂತಲೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದರ ತಾಜಾ, ಒಣ ಎಲೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ರಸವನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಜೈವಧೀಯ ಪಥ್ಯತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಇತರೆ ಹೆಸರುಗಳು : ಶಾರಕಿರ್ಯಾತು, ಕಾಲಮೇಘ

ಇತರೆ ಭಾಷೆಯ ಹೆಸರುಗಳು:

ಸಂಸ್ಕೃತ	: ಭೂನಿಂಬ, ಮಹಾತಿತ್ರ, ಕಾಲಮೇಘ, ಕ್ರಿತ ಹಿಂದಿ
ತಮಿಳು	: ನಿಲವೆಂಬು, ಶಿರತ್ ಕುಷ್ಣಿ
ತೆಲುಗು	: ನೆಲವೆಂಮು
ಇಂಗ್ಲೀಷ್	: ಡ್ರಿಕ್ಟ್, ಕಿಂಗ್ ಆಪ್ ಬಿಟ್ಟ್ರೋ, ಜೀಟ್

ಉಗಮ ಮತ್ತು ಹಂಚಿಕೆ:

ನೆಲಬೇವು ಹಿವಾಚಲ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಅಸ್ತಾಂ, ಮಿಚೋರಾಮ್, ಗುಜರಾತ್, ಬಿಹಾರದವರೆಗೂ ಅಲ್ಲದೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಜೀನಾ, ಧಾಯಿಂದ್ ಮತ್ತು ಬಾಂಗ್ರಾ ದೇಶಗಳ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ.

ಬೇಸಾಯ ಕ್ರಮಗಳು:

ಮುನ್ಣಿ:

ನೆಲಬೇವು ಗಡುತರ ಸಸ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಹಲವಾರು ವಿಧವಾದ ಮಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಇದು ಜೀಡಿಮಣ್ಣನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮರಳು ಮುಶ್ರಿತ ಮಣ್ಣನಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳೆಯುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದಗ್ಲೂ ಅಧಿಕ ಸಾವಧಿ ಅಂಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮರಳು ಮುಶ್ರಿತ ಜೀಡಿ ಮಣ್ಣ ಈ ಬೆಳೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ. ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ನಿಲ್ಲುವ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕ ಮಣ್ಣಗಳು ಈ ಬೆಳೆಯ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ.

ಹಾಗುಣ

ನೆಲಬೇವು ಉಷ್ಣವಲಯ ಮತ್ತು ಸಮಶೀಲೋಷ್ಣ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯತ್ತದೆ. ಆದಗ್ಲೂ ತಂಪಾದ ಹಾಗುಣಾವ್ಯಾಳ್ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಮಳೆ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಸೂಕ್ತ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಬೆಳೆಯು ತೇವಾಂತ ಭರಿತವಾದ ನೆರಳಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆಯತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಣ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಇದರ ಗಿಡಗಳು ಕಾಳಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಜೂನ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ನಾಟಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಗಿಡಗಳು ಉತ್ತಮ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿ ಇಳುವರಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ.

ಸಸ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ

ನೆಲಬೇವನ್ನು ಬೀಜದಿಂದ ಅಥವಾ ಕಾಂಡದ ತುಂಡುಗಳಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಬೆಳೆಯನ್ನು ವಾರ್ಷಿಕ ಬೀಜದಿಂದ ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ದಿಂಗ ಸಸ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಹೊಲಿಸಿದರೆ ಇದು ಸುಲಭವಾದ ವಿಧಾನ.

ಭೂಮಿ ತಯಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುವಿಕೆ :

ಬೀಜಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬಹುದು ಅಥವಾ ಸಸಿಮಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ನಾಟಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಸಸಿಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಧಿನ್ ಜೀಲದಲ್ಲಿ 1:1:1 ರ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣ, ಮರಳು ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರ ತುಂಬಿ ಅಥವಾ 3 X 1.5 X 0.15 ಮೀ. ಅಳತೆಯ ಸಸಿಮಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ಸಸಿಮಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಕೊಳೆತ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿ 5 ಸೆಂ.ಮೀ ಅಂತರದ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ನೀರು ಕೂಡಬೇಕು. ಆನಂತರ ಕೂಡ ನಿಗದಿಯಾಗಿ ನೀರು ಕೂಡಬೇಕು. ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜಗಳು 8 ರಿಂದ 10 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಳೆಕೆಯೋಡೆಯುತ್ತವೆ. ಸಸಿ ಮಡಿಗಳಲ್ಲಿ 30 ರಿಂದ 40 ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಬೆಳೆಸಿದ ಸಸಿಗಳು ನಾಟಿ ಮಾಡಲು ಸಿಧಧಾಗುತ್ತವೆ. ಭೂಮಿಯನ್ನು 2-3 ಬಾರಿ ಉಳಿಮೆ ಮಾಡಿ, ಜೆನ್ನಾಗಿ ಸಿಧ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೊನೆಯ ಉಳಿಮೆ ಮಾಡುವಾಗ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಕೊಳೆತ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಹರಡಿ ಮಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಮುಶ್ರಿತಮಾಡಬೇಕು. ನೇರ ಬಿತ್ತನೆಗೆ 30 ಸೆಂ.ಮೀ ಅಂತರದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಸಿ ಮಡಿ ಮೊಳೆಕೆಯೋಡ ನಂತರ ಸಸಿ ನಾಟಿ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಸಸಿಗಳನ್ನು 30 X 15 ಸೆಂ.ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿ ನಾಟಿ ಮಾಡಬಹುದಿಂದ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಜಾತಿಯಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಶಾಲಿಯಿರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಾಟಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಗಿಡದಿಂದ ಗಿಡಕ್ಕೆ 15 ಸೆಂ.ಮೀ. ಅಂತರ ಇರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಕಳೆ ನಿವಾಹಣ ಹಾಗೂ ನೀರಾವರಿ

ನೆಲಬೇವು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸಸ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕಳೆಗಳ ಪ್ರಮೋಟೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಬೆಳೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 2-3 ಬಾರಿ ಕಳೆ ಕೀಳಬೇಕು. ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಟ್ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ 3-4 ದಿನಕೊಳ್ಳುವುದ್ದೀರು ಹಾಯಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ವಾರಕೊಳ್ಳುವುದ್ದೀರು ಕೊಡಬಹುದು

ಸಸ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ

ಈ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವಂತಹ ಯಾವುದೇ ಕೆಂಟ ಮತ್ತು ರೋಗಗಳು ಇಲ್ಲ.